

TOTEM

Tidsskrift ved Religionsvidenskab,
Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet
Nummer 50, efterår 2022
© Tidsskriftet og forfatterne, 2022

Seminar B: Islam og muslimer i Vesten

The Great Replacement
konspirationsteori og islamofobi i Danmark

Af stud.mag.
Oscar Zielke Andersen

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Islamofobi	3
3. Konspirationsteorier.....	4
4.The Great Replacement og konspirationsteorier i Danmark	5
5.Konspirationsteorier som rygte.....	7
5.1. Kontekst.....	8
5.2. Funktion.....	8
5.4. Indhold.....	9
6.Metode.....	9
7.Præsentation af analyse.....	10
8.Generation Identitær	11
8.1. Kontekst.....	11
8.2. Funktion.....	12
8.3. Indhold.....	12
9.Pia Kjærsgaard	15
9.1. Kontekst.....	15
9.2. Funktion.....	15
9.3. Verifikation.....	17
9.4. Indhold/ Transmission	17
10. The Great Replacement og Islamofobi	19
11. Diskussion og afrunding	20
Litteraturliste	22

1. Indledning

Denne undersøgelse søger at belyse forholdet mellem konspirationsteorier, rygter og islamofobi i Danmark. Tilstedeværelsen af islam og muslimer i vesten har historisk set været forbundet med komplikationer i relation til bestemte grupper og individer, som har fundet denne tilstedeværelse problematisk. Konspirationsteorier er i den sammenhæng blevet anvendt for at udtrykke en modvilje mod tilstedeværelsen af islam og muslimer i vesten. Særligt i Europa har The Great Replacement-konspirationen vundet indpas hos både den ekstreme højrefløj og etablerede politikere, som forklaringsmodel for konsekvenserne af muslimers tilstedeværelse i Europa. Denne undersøgelse analyserer hvorledes danske aktørers brug af The Great Replacement-narrativer kan medvirke til fremkomsten af islamofobi i Danmark. Ved at anskue The Great Replacement som et rygte, beskriver analysen således, hvordan konspirationsteorien re-produceres som en reaktion på en oplevelse af udskiftningen af den danske befolkning, for dermed at føre til en negativ portrættering af muslimer, der kan karakteriseres som islamofobisk.

2. Islamofobi

Islamofobi som begreb indkapsler et væld forskelligartede definitioner. Det er dog nødvendigt at skelne mellem en generel utilfredshed over muslimer og islamkritik fra en akademisk konceptualisering af Islamofobi som en analytisk kategori (Frydenlund 2018). Dette er nødvendigt, fordi, at man med en afgrænsnings af 'islamofobi' undgår, at en definition af islamofobi så bred, at alle former for kritik og fjendtlighed imod muslimer og islamiske praksisser bliver problematiseres (Bangsted 2016). I Runnymede Trust-rapporten fra 1997 defineres islamofobi som en "ubegrundet fjendtlighed mod islam" der som konsekvens vil medvirke til en eksklusion af muslimer fra politiske og sociale affærer (Runnymede Trust 1997). Sindre Bangsted argumenterer ligeledes i sin analyse af gruppen Stop Islamisering av Norge's diskurser for en definition af islamofobi, som indebærer eksklusivistiske sociale og politiske praksisser (Bangsted 2016). På den måde bliver islamofobi som analytiske kategori i højere grad til et spørgsmål om effekten af visse handlinger, modsat de tanker der måtte ligge bag anti-muslimske holdninger. Ved sådanne sociale og politiske praksisser udlægges islam: "with the image or idea of 'the Muslim' as fixed, unalterable, never changing, inherently

threatening and unassimilable in a non-Muslim body politic (...)” (Bangsted 2016, s. 148). I lignende vendinger beskriver Runnymede-rapporten konsekvenserne af anti-muslismske holdninger, hvor “Islam is seen as a monolithic bloc, static, and unresponsive to change” Ciftci (2012, s.295). To andre betydelige konsekvenser af islamofobi er i følge rapporten, at ‘Muslimen’ præsenteres som et separeret ‘other’, der i sin (uforanderlige) natur opfattes som truende, aggressiv, og voldelig overfor det omkringliggende samfund (Runnymede Trust 1997). Den nutidige, akademiske brug af konceptet ‘islamofobi’ hænger, som det hentydes til i ovenstående citat, sammen med tilstedeværelsen af ‘Muslimen’ som en ‘significant other’ i en europæisk kontekst. Islam ses her som et udefrakommende og uforeneligt element i europæiske kontekster. Denne opgave vil ud fra forståelsen af islamofobi som processen hvorved muslimer forsøges ekskluderet fra det politiske og sociale liv undersøge, hvorledes fremkomsten og brugen af konspirationsteorien ‘The Great Replacement’ anvendes som et instrument for denne eksklusionsproces.

3. Konspirationsteorier

Konspirationsteori er, ligesom ‘islamofobi’, et flertydigt begreb der bruges flittigt i både akademiske kredse og offentlige diskussioner. Forskere fra forskellige discipliner har konspirationsteorier som empirisk forskningsfelt, og endvidere spiller folkelige forståelser og sociale aktører med forskelligartede politiske agendaer også en rolle i, hvordan konspirationsteorier opfattes. Det er værd at nævne, at akademikere også er sociale aktører, hvis resultater om og forståelse af de konspirationsteoretiske felt også kan være sammenblandede med socio-politiske interesser (Dyrendal et. al 2018). Konspirationsforskningens mere eller mindre tydelige, politiske dagsorden kan i nogle tilfælde have en stigmatiserende effekt på konspirationsteorier som forskningsobjekt, hvor: “the concept presents a vaguely defined form of thought and argumentation as a problem, defining it out of relevance as irrational (...)” (Dyrendal et. al 2018, s.28). Denne stigmatisering af konspirationsteoriens epistemiske værdi kan føre til, at: “Conspiracy theory thus becomes a category of exclusion from the field of knowledge” (Dyrendal et. al 2018, s.28). Af den grund er det også nødvendigt, at skitsere en afgrænset definition af konspirationsteori, som vil ligge til grund for denne undersøgelses analyse.

En konspirationsteori kan defineres som troen på, at en organisation af individer eller grupper agerer i hemmelighed for, at opnå et eller flere ondsinde mål. Et konspiratorisk verdenssyn indebærer derfor troen på, at tilsyneladende tilfældige hændelser kan forklares med henvisning til en skjult, men kraftfuld intentionalitet (Barkun 2013). Michael Barkun opridsrer tre forskellige typer af konspirationsteorier, hvilke afgrænses af de begivenheder de forsøger, at forklare:

1. Begivenhedskonspiration: Denne konspiration afdækker de 'sande' intentioner bag én afgrænset hændelse eller få sammenhængende begivenheder.
2. Systemiske konspirationer: Denne type af konspirationsteori forsøger at forklare en bredere sammensværgelse med målet om, at overtage magten i et land, en region eller hele verdenen. Forklaringen indebærer eksistensen af en organisation som infiltrerer eksisterende institutioner. Organisationer som tidligere er blevet sammenkoblet med denne type af konspirationer inkluderer både religiøse grupper og organisationer, samt mere diffuse enheder som 'kommunismen' eller 'kapitalismen'.
3. Superkonspirationer: Dette begreb referer til et kompleks af overlappende og hierarkisk-indelte sammensværgelser, hvor én bagvedliggende aktør manipulerer flere lavtstående 'konspiratører', som tilvejebringer forskellige delmål i en større sammensværgelse.

4. The Great Replacement og konspirationsteorier i Danmark

The Great replacement-teorien indebærer troen på, at muslimer eller på anden vis udefrakommende individer aktivt forsøger, at indtage vestlige lande gennem en gradvis, øget demografisk tilstedeværelse i de europæiske nationalstater. Teorien taler for, at Europa langsomt men sikkert fordærvs af en kontinuerlig tilgang af muslimske immigranter, hvorfor Europa menes at være i en kulturel belejringstilstand af fremmede elementer (Bergmann 2021). The Great Replacement kan også opfattes som en viderefortolkning af 'white genocide' konspirationsteorien, hvori der argumenteres for, at immigranter overløber lande med hvide majoriteter med formålet om, at omdanne den hvide befolkning til en minoritet i deres eget land. Denne teori advarer imod, at hvide befolkninger i sidste ende er i fare for, at blive udryddet når immigranternes overtagelse er komplet (Bergmann 2021). The Great Replacement referer ikke til denne type af

apokalyptiske endetidsforestilling for den hvide race, men beror sig i stedet på et dobbeltartet fjendebillede, som foruden muslimske migranter tilskriver indenlandske eliter for aktivt, at facilitere den gradvise udskiftning af de europæiske befolkninger (Bergmann 2021). En central pointe for The Great Replacement er tilskrivelsen af agens til vestlige, politiske eliter, som ifølge tilhængere af teorien menes, at skjule deres virkelige dagsordener gennem venstreorienteret integrationspolitik. Teorien operer således med en 'ydre fjende'; Muslimer, og en 'indre fjende': indenlandske, politiske eliter.

Det kan være udfordrende, at identificere 'the great replacement'-teoriens udspring fra én bestemt kilde. Eric Bergmann har dog identificeret tre historiske perioder, hvori placement-teoriens budskaber florerede som reaktion på forskellige kriser; Den første periode i forlængelse af den globale oliekrise i 1973. Den anden periode fandt sted i forlængelse af sovietunionens fald i 1989, men dog særligt efter world trade center-angrebet i 2001. Den sidste afgørende periode havde sit omdrejningspunkt omkring de syriske flygtningestrømme i europæiske lande i 2015 som følge af den syriske borgerkrig. I det følgende afsnit vil jeg fokusere på at præsentere de tre hændelsernes konsekvenser for udbredelsen af replacement-teorien i dansk kontekst.

Jordskredsvalget i 1973, hvor Fremskridtspartiet med Mogens Glistrup så dagens lys blev et vendepunkt i den offentlige og politiske diskussion af indvandrere i Danmark. En dansk nationalisme, hvor flygtninge i højere grad blev anset som en trussel mod dansk identitet og danske værdier. I årtierne efter var særligt Fremskridtspartiet instrumentel i udbredelsen af anti-muslimske holdninger, samt i at portrættere Danmark som værende blevet overløbet af immigranter: "Once this turning point in perception of the 'other' occurred, the next step was to connect it to narratives of conspiracy, which identified internal and external enemies plotting against the interests of the Danish people." (Astapova et. al. 2020 s.57). Tilstedeværelsen af replacement-teorien i mainstream politik tog for alvor fart efter world trade center angrebet den 9. september 2001. Ved årtusindskiftet havde politikerne Pia Kjaersgaard overtaget Mogens Glistrup plads som den mest prominente foretaler for anti-immigrationspolitikker i dansk politik efter stiftelsen af partiet Dansk Folkeparti 1995 i samarbejde med flere frafaldende medlemmer fra Fremskridtspartiet. Den øgede legitimitet af anti-immigrant politikker i det bredere politiske landskab efter 9/11-angrebet bevirkede samtidig en

‘mainstreaming’ af replacement-klingende retorikker. Allerede i 1997 lød det i Dansk Folkepartis principprogram, at: “Danmark er ikke, og har aldrig været, et indvandrerland, og Dansk Folkeparti vender sig imod, at Danmark udvikler sig til et multi-etnisk samfund.” (Dansk folkeparti 1997). Firserne og halvfemserne blev derudover beskrevet således: “Den nuværende masseindvandring er en alvorlig trussel mod Danmarks fortsatte eksistens som fredelig velfærdsstat.” (Dansk folkeparti 1997).

Begrebet The Great Replacement blev for alvor cementeret i 2011 med udgivelsen af bogen ‘Le Grand Remplacement’, hvori den franske politolog Renaud Camus argumenterede for, at den franske identitet var i fare for at blive undermineret af masseimmigration fra muslimsk-dominerede lande. Camus havde hovedsageligt fokus på situationen i Frankrig, men argumentere også for, at den europæiske civilisation og identitet var i fare for, at blive undermineret som følge af øget migration fra muslimsk-dominerede lande (Bergmann 2021). Denne bog skulle blive indflydelses rig for spredningen af replacement-teoriens budskaber, som dog særligt tog fart efter den syriske flygtningekrise i 2015, hvor en pludselig, betydelig mængde af syriske flygtninge med muslimsk baggrund ankom til Europa (Bergmann 2021). Selvom der kan slås tvivl om, hvor meget flygtningestrømmene i denne periode vil påvirke den fremtidige stigning af antallet af muslimer i europa (Pew 2017), medvirkede flygtningekrisen til en oplevet udskiftning af de europæiske befolkninger (Bergmann 2021).

5. Konspirationsteorier som rygter

For at analysere måden hvorpå replacement-teorien spreder sig mellem tilsyneladende usammenhængende kilder, for dermed at udbrede islamofobiske budskaber i Danmark, vil jeg i dette afsnit præsentere DiFonzo & Bordia’s teoretiske konceptualisering af fænomenet ‘rygte’. DiFonzo & Bordia definerer indledningsvist ‘rygte’ som: “unverified and instrumentally relevant information statements in circulation that arise in contexts of ambiguity, danger or potential threat, and that function to help people make sense and manage risk” (DiFonzo & Bordia 2007a, s.20). Rygte betragtes af forfatterne som en særlig form for social diskurs som indebærer en *kontekst*; Situationen hvori der opstår et behov for den sociale diskurs, en *funktion*; Hvad individer forsøger

at opnå ved, at engagere sig i diskursen, og *indholdet*; De specifikke budskaber som ytres, og måden hvorpå disse budskaber spredes.

5.1. Kontekst

Konteksten hvori et rygte opstår er oftest tvetydig og opfattes som potentielt truende, hvorfor der opstår et behov for, at forstå situation eller (gen)etablere en følelse af kontrol. Når en kontekst er tvetydig menes der, at der blandt de sociale aktører ikke findes tydelig forklaring på hvordan eller hvorfor situationen er opstået. Den oplevede trussel kan både være fysisk, men også psykologisk: “as when one’s sense of self, identity or indeed anything that one cherishes is challenged” (DiFonzo & Bordia 2007a, s.20). Truslen kan være rettet mod individet, hvis den individuelle tilstand forværres. Truslen kan dog også være af kollektiv karakter, der vil opleves som en nedværdigelse eller diskrimination af den kollektive identitet.

5.2. Funktion

Funktionen af rygte indebærer, at etablere kollektiv mening i tvetydige situationer. I uklare kontekster vil individer i første omgang forsøge, at forstå situationen ud fra personlige forståelsesrammer. Lykkedes dette ikke, påbegyndes en proces af foreslag, diskussion og evaluering af ‘uformelle hypoteser’ som et forsøg på at forklare den givne situation. Den kollektive hypotesedannelse i lyset af tvetydige eller truende situationer konstituerer derfor rygtes funktion som en ‘collective sense-making function’. Rygtets funktion i en kontekst hvor individer eller er, at skabe kontrol. Denne kontrol kan opnås primært, hvor rygtet: “enables the recipient the opportunity to actively avoid or neutralize the threat” (DiFonzo & Bordia 2007a, s.22). Sekundært opnås kontrollen ved, at “the rumor enables the participant to interpret the dreaded negative event in a way that reduces its emotional impact (...)” (DiFonzo & Bordia 2007a, s.22). Denne sekundære funktion er særligt interessant, eftersom rygtedannelsen får en beskyttende funktion for den kollektive identitet gennem produktionen negative rygter om den oplevede. Denne type rygte beskrives som ‘wedge-driving-rumors’: “rumors in these contexts function to build oneself up by putting other groups down.” (DiFonzo & Bordia 2007a, s.23). Rygtets ‘collective sense-making function’ kan altså både anvendes til at skabe positive fortællinger om et forestillet ‘os’, samt til en negativ portrættering af et truende ‘dem’.

5.4. Indhold

Rygter er først og fremmest 'information statements', hvilke anses som brugbare for deltagerne i rygtedannelses-processen. Dele af rygten kan være direktiver, men rygtenets kerne indebefatter en informativ idé eller et sæt af ideer. Rygtets indhold er afhængige af to processer; Transmission of verifikation.

'Information statements' transmitteres gennem mennesker via. En serietransmission (A fortæller B, som fortæller C osv.), en cluster-transmission (A fortæller en større gruppe mennesker, som fortæller videre) og multiply interactive-transmission, hvor rygten transmitteres gensidigt i et miljø, som DiFonzo & Bordia betegner som et 'environment of minds'. At informationen anses som værdifuld af deres 'værter' er essentielt for rygtenets transmissionsproces.

Rygten vil af natur være uverificerbart da: "rumor is constructed around unauthenticated information" (DiFonzo & Bordia 2007a, s. 24). Det fleste rygter vil derfor have et usikkert evidensgrundlag. Nogle rygter vil i transmissionen fremlægge denne evidensmæssige usikkerhed, hvorimod andre "are passed along as facts, without any hint of doubt while being transmitted (...)" (DiFonzo & Bordia 2007a, s. 24). Rygtets værdi for individer eller grupper beror altså ikke på sandhedsværdien af en given 'Information statement', men derimod dets 'outcome relevance', eller evne til at gen-etablere en følelse af kontrol i lyset af en oplevet trussel.

6. Metode

Undersøgelsen gør brug af tekststudie-metoden, hvor tre forskellige kilder er blevet udvalgt til analyse. Teksterne er alle publicerede værker, og det kan derfor muligvis være svært at afgøre, hvorvidt disse tekster reelt set stemmer overens med forfatterens verdenssyn. En analyse af sådanne tekster er dog interessante for denne undersøgelse, eftersom interessefeltet omhandler forfatterens re-produktion af en bestemt idé (The Great Replacement). Spørgsmålet om forfatterens reelt holdninger er derfor for denne undersøgelse uvedkommende, da også den teoretiske ramme i højere grad relaterer sig til karakteren af ideen, og ikke afsenderens mulige idealisering eller forstærkning af egne udtalelser. I dette tilfælde er undersøgelsens mål ikke, at undersøge i hvilken grad

Generation Identitær og Pia Kjærsgaard er fortalere for The Great Replacement, men derimod hvorledes The Great Replacement som kulturelt produkt bevæger sig mellem forskellige modtagere og afsendere. Undersøgelsen mål er ydermere, at beskrive hvordan konspirationsteorier spredtes i en særegent dansk kontekst mellem et udvalgt antal af aktører som omtaler The Great Replacement offentligt. DiFonzo & Bordia konceptualisering af rygter som social diskurs, som indebærer kontekst, funktion, indhold, verifikation og transmission er blevet udvalgt som undersøgelsens teoretiske ramme i den sene del af research-fasen. Den indledende idé med opgaven var, at beskrive hvordan The Great Replacement-teorien kunne medføre en stigmatisering af muslimer i de nordiske lande. Gennem den indledende læsning om konspirationsteorier og deres stigmatiserende effekt, opstod der en undren over, om hvorvidt denne stigmatisering kunne være afhængig af karakteren af konspirationsteoriens spredning, og ikke udelukkende deres blotte tilstedeværelse som kulturelt produkt.

Undersøgelsen rummer derudover en et komparativt element, hvor kilderne fra de to aktører vil blive sammenlignet i relation til den anvendte teori. I den komparative del af analysen sammenlignes kilderne for, at udpege fælles mønstre for, at belyse hvorledes konspirationsteoretiske ideer (operationaliseret som rygter) spredes sig mellem forskellige aktører. Denne undersøgelses komparative analyse er kvalitativ. Derfor vil komparationen fokusere på, at beskrive ligheder mellem de to teksters kontekst, funktion og indhold i relation til den teoretiske ramme og opgavens operationalisering af konspirationsteori og islamofobi.

7.Præsentation af analyse

Analysen tager udgangspunkt i tre danske kilder forfattet af to aktører; Generation Identitær og Pia Kjærsgaard. Kilderne er udvalgt på baggrund af tidspunktet for deres udgivelse, hvor hovedsageligt perioden efter 2015 er af interesse. Kilderne vil først blive analyseret enkelthvis med henblik på, at bestemme tilstedeværelsen af konspirationsteoretiske narrativer, samt hvorledes disse narrativer fremmes gennem en rygtedannelses-process. Efter de enkeltvise gennemgange af hver kilde, vil kilderne blive sammenlignet med henblik på, at karakterisere i hvilken grad 'the great replacement'-narrativet spredes og forstærkes gennem rygtedannelses-processen. Til

sidst vil det vurderes, hvorledes rygtedannelses- og spredningsprocessen kan siges, at have påvirket fremkomsten af islamofobi i Danmark.

8. Generation Identitær

Den danske gruppering Generation Identitær har sit udspring i den franske gruppe, Generation Identitaire, som blev dannet i 2012. Bevægelsen bredte sig i årene efter til resten af Europa, hvor den danske afdeling blev oprettet i 2018 (Kühle og Christensen 2022). Forsvaret af Europa mod en ydre, kulturel fjende er særligt karakteristisk for bevægelsen. Den danske gren af Identitær-bævegelsen adskiller sig fra andre islam-kritiske stemmer i den danske offentlighed: “Hvor den generelle islamdebat modstiller islam og danskhed, vælger Generation Identitær at sætte skellet mellem islam og europæiskhed – og se danskhed som en del af en større europæisk civilisation.” (Kühle og Christensen 2022, s.63). I følgende afsnit gives en karakteristik af Generation Identitærs brug af replacement-teorien som rygte i artiklen “Bekymringen for befolkningsudskiftning i Danmark er ikke en konspirationsteori.”. Dertil er materiale fra bevægelsens hjemmeside blevet anvendt. Analysen følger DiFonzo & Bordia’s indeling af rygte i kontekst, funktion og indhold.

8.1. Kontekst

For at anskue Generation Identitærs ytringer af replacement-teorien som et rygte, kan man opfatte konteksten hvori dette rygte opstår, som en oplevet trussel fra ydre elementer mod en europæisk politisk og kulturel sammenhængskraft. I første omgang er Generation Identitærs gengivelse af deplacement-teorien udtalt: “Siden starten af 80’erne har vi set en ukontrolleret masseindvandring til Danmark (...) Det betyder at ikke-vestlige migranter langsomt er ved at udskifte den etnisk danske befolkning” (Generation Identitær 2018). Denne passage referer til en kontinuerlig tilstrømning af personer med muslimsk baggrund, som kan siges at konstituere den ene del af replacement-teoriens fjendebillede. Den anden del af teoriens fjendebillede, i form af en indenlandsk elite, som mere eller mindre bevidst faciliterer udskiftningen (Bergmann 2021) findes i det ukontrollerede element af udskiftningen.

8.2. Funktion

Den oplevede trussel om en igangværende befolkningsudskiftning indebærer for Generation Identitær: "at de indfødte, europæiske befolkninger svinder ind, mens andelen af befolkningsgrupper med rødder uden for Europa vokser inden for vores egne grænser" (Information 202). Den oplevede trussel fra ikke-vestlige, og særligt muslimske migranter er af kollektiv karakter, eftersom det er Europa, eller i dette tilfælde den danske befolkning, der som ét samlet folk er truet af forestående demografiske ændringer. Den trussel, som den oplevede udskiftning udgør overfor de europæiske befolkninger, er i henhold til DiFonzo & Bordia's teori overvejende af psykologisk karakter. For Generation Identitær, er det den europæiske identitet, der er det ultimative offer for masseindvandringen: "Vi mener, at den danske kultur er bevaringsværdig og har en selvstændig værdi. Ikke fordi vi er bedre end andre folkeslag, men fordi det kun er kontinuiteten i vores kultur, der sikrer, at Danmark forbliver dansk." (Information 2021). Rygtets har, som tidligere nævnt, i følge DiFonzo & Bordia en 'collective sense-making function', som tilvejebringes gennem produktion og cirkulation af uformelle hypoteser. Ser man på Generation Identitærs udtalelser om de forestående demografiske udviklinger, kan man opfatte deres udtalelser som uformelle hypoteser, der har til formål at evaluere og fortolke den oplevede befolkningsudskiftning, da denne opfattes som en trussel mod det kollektive selvbillede. Generation Identitærs produktion af negativt-ladete rygter rygter om en forestående, kollektiv trussel kan opfattes del af Generation Identitærs 'collective sense-making'-proces. I Generation Identitærs 'collective sense-making'-process fortolkes demografiske ændringer i Europa som en oplevet masseindvandring, der nødvendigvis må føre til Europas undergang, som en del af denne sense-making proces ytrer Generation Identitær sig på en måde der: "serve to defend against the sense that one's group (...) is being systematically hurt by another (...) by portraying them in a negative light". (DiFonzo & Bordia 2007a, s.22).

8.3. Indhold

Spørgsmålet om rygtets verificerbarhed er det godt eksempel på, hvordan Generation Identitær's bruger akademiske, demografiske fremskrivning til, at påvise great replacement-teorien argument om en påstået masseindvandring af muslimer til de europæiske nationer ultimativt tilsidesætter værdien af deres information statements verificerbarhed. I følge DiFonzo & Bordia er rygter: "information statements in

circulation that are perceived as useful by participants and are unverified.” (DiFonzo & Bordia 2007a, s.24). Det vigtige for Generation identitær er således ikke disse fremskrivningers akademiske redelighed: “Hovedsagen er ikke tidshorizonten for, hvornår danskere og europæerebringes i mindretal; hovedsagen er, at det kun er gået én vej siden masseindvandringens begyndelse” (Information 2021). I stedet ligger der vægt på, i hvilken grad brugen af great-replacement teorien skaber værdi for Generation Identitærs ‘collective sense-making’-process. DiFonzo & Bordias teori er særlig brugbar for at forstå Generation Identitærs synspunkter, fordi graden af verificerbarhed af en information statement kan variere: “some of these evidential bases are more secure than others; some will hold up to more intense scrutiny, and some will not” (DiFonzo & Bordias 2007a, s.24). Med andre ord vil et rygte besidde et element af tvetydighed, hvori der både findes sandheder og usandheder. Generation Identitærs brug af great replacement-teorien kan altså karakteriseres som et rygte, eftersom deres italesættelse af en bekymring over europas kulturelle erodering ikke er et spørgsmål om, hvorvidt en statistisk befolkningsudvikling kan påvises, men derimod om, at en sådan udvikling fører til en oplevet trussel, i form af befolkningsudskiftning, for Generation Identitær.

En konspirationsteori indeholder i følge Michael Barkun troen på, at en organisation af individer eller grupper agerer i hemmelighed for, at opnå et eller flere ondsinde mål (Barkun 2013). Ser man på Generation Identitærs udtalelser, kan man betegne den oplevede masseindvandring af muslimer, der til slut medfører erodering af europæisk kultur som det ondsindede mål, som konspirationsteorien forsøger at italesætte. Agensen bag dette ondsindede mål er dog mindre tydeligt, eftersom Generation Identitær udtaler at: “den igangværende befolkningsudskiftning er ikke systematisk iværksat af ondsindede magtmennesker. Den er et resultat af årtiers tankeløsmasseindvandring” (Information 2021). Generation Identitær tilskriver altså ikke i første omgang en forestående befolkningsudskiftning som værende resultatet af en gruppe politikeres hemmeligholdte mål. Brugen af replacement-teorien hos Generation Identitær stemmer altså ikke fuldstændigt overens med Barkuns definition af konspirationsteorier. Dog ser man en hvis form for agentilskrivelse, omend Generation Identitær ikke tilskriver ansvaret for befolknings én bestemt person eller gruppering: “Masseindvandringen er ikke et fænomen, der er opstået ud af det rene ingenting, men et resultat af politiske beslutninger.” (Information 2021). Italesættelsen af ‘politiske beslutninger’ som en bagvedliggende drivkraft for befolkningsudskiftningen kan opfattes som et sekundært

element af Generation Identitærs ‘collective threat management’, hvor danske, politiske beslutningstagere portrætteres i et negativt lys på linje med den primære fjende i replacement-teorien. Det politiske beslutningssystem tilskrives altså et negativt rygte, hvori Generation Identitær beskylder den politiske kultur for, at tillade eroderingen af det danske identitet. Ved at tilskrive agens til det danske, politiske system, som operer mere eller mindre bevidst for, at bistå den oplevede befolkningsudskiftning kan det siges, at Generation Identitær søger af genetablere kontrol gennem ‘collective threat managing’ i lyset af en trussel der stemmer overens med replacement-teoriens dobbelte fjendebillede.

Konspirationsteoriens agenstilskrivelse (Barkun 2013) tager i dette tilfælde form som en funktion af Generation Identitærs rygtedannelses process, hvori nedværdigelsen af begge trusler sker som et forsøg på ‘sense making’ i en uoverskuelig situation, hvor visse personer oplever et angreb på deres kulturelle værdier og selvbillede. I henhold til rygte-teorien, operer Generation Identitær altså med et dobbelt trusselsbillede: 1. Muslimer, hvis gradvise øgede tilstedeværelse i Danmark bevirker til en erodering af den danske, kulturelle identitet. og 2. Politiske beslutningstagere, som gennem deres handlinger, eller mangel på samme, anses som medskyldige i fortsættelsen af befolkningsudskiftningen. De negative rygter om både muslimer og politiske beslutningstagere kan således opfattes som ‘informational hypothesis’, hvor Generation Identitær på deres hjemmeside og i offentlige debatindlæg foreslår, diskuterer og evaluere karakteren af truslen mod deres kollektive selvbillede.

For at belyse transmissionen af ideerne som findes i replacement-teorien vil jeg i følgende afsnit gennemgå Pia Kjærsgaards artikel “Hverdagsjihad er et resultat af den stigende befolkningsudskiftning.” og sammenligne hendes bekymringer om indvandring, erodering og udskiftning med Generation identitær. Målet med denne del af analysen er ikke at påvise en direkte transmission af replacement-teorien mellem Generation Identitær og Pia Kjærsgaard (serie transmission). Derimod er målet med sammenligningen, at beskrive hvorledes The Great Replacement-teorien artikuleres og re-artikuleres gennem en ‘multiply interactive’-konfiguration i en dansk kontekst som en del af rygtedannelses-processen. Derudover følger en diskussion om, hvordan italesættelsen af replacement-teorien ændres gennem transmission-processen. Gennem den komparative analyse af Generation Identitær og Pia Kjærsgaards udtalelser vil der

som afslutning på analysen blive vurderet, hvorledes islamofobi produceres og re-produceres i en dansk kontekst gennem en mere eller mindre eksplicit transmission af replacement-teoriens budskaber.

9. Pia Kjærsgaard

9.1. Kontekst

Rygter dannes som nævnt i en kontekst, hvor der opstår en oplevet trussel. I Pia Kjærsgaards debatindlæg 'Hverdagsjihad er et resultat af den stigende befolkningsudskiftning' udlægges denne trussel som resultatet af en gradvis, øget tilstedeværelse af personer med muslimsk baggrund i Danmark. Pia Kjærsgaard beskriver denne stigende tilstedeværelse som værende udtryk for en befolkningsudskiftning: "Det, der foregår og har foregået i Danmark, er en befolkningsudskiftning drevet af indvandring, børnefødsler og ægteskaber i form af familiesammenføringer i gruppen af indvandrere og efterkommere." (Jyllandsposten 2020). Truslen fra befolkningsudskiftningen udlægges som værende af kollektiv karakter, eftersom det er den danske kultur Pia Kjærsgaard oplever som værende under angreb: "I takt med at befolkningen forvandles, forvandler vores kultur sig også. Vi adopterer normer og værdier fra dem, der kommer hertil." (Jyllandsposten 2020). Truslen som Pia Kjærsgaard oplever, kan karakteriseres som værende af psykologisk karakter, eftersom det primært er den kollektive, danske identitet der opleves som værende under angreb.

9.2. Funktion

Rygters primære funktion er, at etablere eller gen-etablere en individuel eller kollektiv forståelsesramme i lyset af en forestående truende eller potentielt truende situation. De rygter som dannes tager karakter af uformelle hypoteser som foreslås, diskuteres og evalueres af et antal sociale aktører (DiFonzo & Bordia 2007a). Rygter er, som tidligere nævnt, ofte negative af karakter, hvilket da også er tilfældet i Pia Kjærsgaards debatindlæg, som beskriver islam som: "en religion og kultur så fremmedartet og tilbagesående - præget som den er af klanmentalitet, kvindeundertrykkelse og vold" (Jyllandsposten 2020). En sådan negativ udtalelse om islam og muslimer i bredeste forstand har funktionen af, at beskytte Pia Kjærsgaards forståelse af den danske, kollektive identitet (som en homogen entitet) gennem en genetablering af kontrol. Ved

at nedgøre muslimer og islam kan en sådan udtalelse således bruges til fortolkning af en udefrakommende trussel, hvor nedgørelsen kan ses som Pia Kjærsgaards fremlæggelse af en uformel hypotese, som giver mulighed for videre diskussion og evaluering. Pia Kjærsgaards negative portrættering af muslimer og islam kan således opfattes som en ‘collective threat-management function’.

Truslen opridses hovedsageligt som et pres på danske værdier og identitet. Men foruden denne umiddelbare konsekvens påpeger Pia Kjærsgaard ydermere en mere langsigtet trussel mod det danske samfund: “Klokken er ved at falde i slag for Danmarks overlevelse som homogen nation og som fædreland for det danske folk.” (Jyllandsposten 2020). Her bliver tilstedeværelsen replacement teorien i Pia Kjærsgaards udtalelser særligt tydelig, eftersom et centralt element i replacement-teorien netop er en langsom men sikker overtagelse af en etnisk homogenitet inden for en nationalstat.

På linje med budskaberne i replacement-teorien referer Pia Kjærsgaard til demografiske udviklinger som værende afgørende for udskiftningen af den danske befolkning ved brug af negative rygter om islam og muslimer i Danmark: ***“Hverdagsjihad er et resultat af befolkningsudskiftningen - og hvis vi skal ændre ved demografien, kræver det drastiske metoder. Vi skal have en udvandringspolitik i Danmark.”*** (Jyllandsposten 2020). Replacement-teorien operer som nævnt med et to-delt fjendebillede, hvor en ydre fjende medfører en kulturel og etnisk erodering af de europæiske befolkning, mens en indre fjende faciliterer eller tillader den fortsatte udskiftning af europæiske befolkninger (Bergmann 2021). For Pia Kjærsgaard udgøres den ydre fjende af dansk-bosatte muslimer, hvorimod den indre fjende består af danske politikere, som i følge Pia Kjærsgaard tillader befolkningsudskiftningen at stå på: “Desværre har den nye socialdemokratiske regering valgt en anden kurs. Hjemsendelsespolitikken er kasseret, og på trods af hård retorik fra tid til anden trækker udlændingepolitikken i den forkerte retning. Befolkningsudskiftningen fortsætter. “ (Jyllandsposten 2020). Når Pia Kjærsgaard tilskriver en dansk regering medansvar for den oplevede trussel mod den kollektive identitet, forstærkes hendes brug af ‘collective sense-making’, som kommer til udtryk ved en øget produktion af negative rygter. Når der produceres negative rygter om både muslimer og den danske regering forsøger Pia Kjærsgaard at skabe kontrol som reaktion på det oplevede, psykologiske angreb en kollektiv selvforståelse på to fronter. Dette forhold kan opfattes som en del af den diskussion og evaluering af

forskellige uformelle hypoteser hvori forskellige rygter opstår, hvormed der i forlængelse heraf opstår et behov for, at evaluere og fortolke sammenhængen mellem den indre og ydre fjende, samt disses andel i den overordnede trussel.

9.3. Verifikation

Et af rygtets mest centrale komponenter er dets manglede verificerbarhed. I nogle tilfælde vil et rygte blive transmitteret uden nogen form for henvisning til andre informationskilder, hvorimod de i andre tilfælde vil blive ledsaget af: “(...) evidence that is later discredited” (DiFonzo & Bordia 2007a, s. 24). Pia Kjærsgaards artikel falder i den sidste af de to kategorier, eftersom hun i hendes artikel referer til statistiske undersøgelser: “I den seneste rapport om indvandring i Danmark fra Danmarks Statistik fremgik det, at der var 506.570 indvandrere og efterkommere med ikkevestlig baggrund i Danmark.” (Jyllandsposten 2020). Som det også var tilfældet med Generation Identitærs brug af demografiske fremskrivninger, opstår der dog en usikkerhed om, hvorvidt demografiske ændringer i Danmark reelt kan siges føre til en befolkningsudskiftning, som vil forårsage en erodering af en kollektiv, dansk identitet. I følge DiFonzo & Bordia kan rygtet både indeholde sandheder og usandheder, men vil dog altid indeholde et element af uverificerede informationer. Disse uverificerede informationer i Pia Kjærsgaards debatindlæg udgøres således af sammenkædningen mellem demografiske udviklinger og en oplevet befolkningsudskiftning i Danmark. Tvetydigheden i Pia Kjærsgaards debatindlæg består i referencen til faktiske demografiske udviklinger i Danmark, som sammenkædes med befolkningsudskiftningen. Informationerne som Pia Kjærsgaard referer til skal således opfattes som et element af rygtets ‘collective sense making’-process, hvorigennem islam og muslimer i Danmark portrætteres negativt med henvisning til både sande og usande informationer.

9.4. Indhold/ Transmission

Hvis den kollektive ‘sense making-process’ er kollektiv, må foreslag, diskussion og evaluering af information statements nødvendigvis forudsætte en transmission af et givent rygte (DiFonzo & Bordia 2007a). Et rygte kan transmitteres serielt (person A til person B), via klyngetransmission (person A fortæller rygtet til en gruppe mennesker) eller gennem en interaktiv multiplikation (DiFonzo & Bordia 2007a). Ved den

interaktive multiplikation vil rygten blive transmitteret aktivt, hvilket kan indebære en ændring af rygten, eftersom det indgår i en diskussion- og evalueringsproces. Målet med transmissionen af rygter er, ligesom produktionen af rygter, at styrke et individuelt eller kollektivt selvbillede på bekostning af en degradering af eksterne individer eller grupper. (DiFonzo & Bordia 2007b). Forandringen af et rygte kan indebære 'leveling': Rygtets budskab gøres mindre detaljeret, 'adding': Rygten viderebygges og bliver mere detaljeret, 'sharpening': Specifikke detaljer fremhæves yderligere, og 'assimilation': Når rygtets budskab tilpasses afsenderes eksisterende holdninger. (DiFonzo & Bordia 2007b).

Ser man på Generation Identitær og Pia Kjærsgaards debatindlæg går flere detaljer igen, som også findes i den overordnede replacement-teori; Gennem en årrække har der foregået en demografisk forskydning af den 'oprindelige', europæiske befolkning til fordel for muslimer, som omtales som et fremmed og skadeligt element for den europæiske og danske kultur. Denne forskydning vil med tiden (på et ikke specificeret tidspunkt) forårsage en befolkningsudskiftning i Europa og Danmark. Begge kilder operer ligeledes med et todelte fjendebillede, hvor en indre fjende i form af politiske eliter mere eller mindre bevidst tillader den oplevede befolkningsudskiftning at foresætte. Både Generation Identitær og Pia Kjærsgaard italesættelse af en oplevet befolkningsudskiftning kan defineres som en systemisk konspirationsteori (Barkun 2013), eftersom befolkningsudskiftning indebærer målet om en kulturel og etnisk hegemoni i den europæiske region, hvormed den muslimske befolkning vil vinde kontrol fra den europæiske befolkning. De to kilders fremstilling af replacement-teorien stemmer dog også overens i andre henseender. I Pia Kjærsgaards debatindlæg findes således en 'sharpening' af replacement-teorien, eftersom Pia Kjærsgaard fremhæver lokale hændelser, som tjener til, at eksemplificere og tilpasse replacement-teorien til en dansk kontekst: "Derfor ser vi, at brandmænd bliver angrebet, at lærere bliver svinet til og udsat for vold. Alt, hvad der minder om en dansk autoritet, er en rød klud i øjet på nogle af de indvandrere og i særdeleshed deres efterkommere (...)" (Jyllandsposten 2020). Den samme 'sharpening' ser man hos Generation Identitær, hvor lokale eksempler også inddrages for, at påvise tilstedeværelsen af en trussel, der er specifik for Danmark: "I Tingbjerg sogn er 79 procent af beboerne eksempelvis indvandrere eller efterkommere (...)". På den måde ses det hvordan den generelle replacement-teori re-produceres med dansk islæt, hvor diskussion og evaluering af rygten tager udgangspunkt

i lokale, danske begivenheder. Sådanne udtalelser kan også opfattes som assimilationer af replacement-teorien ind i en dansk kontekst, da befolkningsudskiftningen vinkles i en dansk, invandrerkritisk kontekst, hvor modstand mod islam og muslimer har været fremtrædende særligt siden 1980'erne (Astapova et. al. 2020; Widfeldt 2015). Derudover kan der også argumenteres for, at både Pia Kjærsgaard og Generation Identitær operer med en to-delt konceptualisering af et 'collective sense of self' (DiFonzo & Bordia 2007a). I begge kilder bliver 'Danmark' beskrevet som det primære kollektive enhed, der står for skud som konsekvens af befolkningsudskiftningen. Dog referer begge kilder også til en bredere, europæisk civilisation: "Hvordan fusionerer man en religion og kultur så fremmedartet og tilbagestående (...) som islam med en civilisation som den europæiske" (Jyllandsposten 2020); "På godt og ondt deler vi kultur, historie og ånd med de andre europæiske folk." (Generation Identitær 2018). Her ses det hvordan begge aktører gør brug af den overordnede replacement-teori, hvor der refereres til en indfødt og på sin hvis sammenhængende, europæisk civilisation (Bracke & Hernández Aguilar 2020).

10. The Great Replacement og Islamofobi

Islamofobi er i denne undersøgelse blevet operationaliseret som en praksis, der tegner et billede af 'Muslimen' som en fast, uforanderlig entitet, hvis tilstedeværelse i et ikke-muslimsk land nødvendigvis er truende for dette lands befolkning. Derudover indebærer tilstedeværelsen af islamofobi en social ekskluderende praksis blandt fortalere for islamofobiske synspunkter (Bangstad 2016). Generation Identitær og Pia Kjærsgaard italesættelse af replacement-teorien, som i analysen er blevet præsenteret som et rygte der spredes mellem sociale aktører, kan overordnet siges at stemme overens med operationalisering af hvad islamofobi indebærer. Kildernes brug af replacement-teoriens negative rygtedannelse om muslimer, som beskrives som værende truende for det danske samfund og den europæiske civilisation, portrætterer muslimer som truende, hvis blotte tilstedeværelse uundgåeligt (og dermed uforanderligt) vil føre til eroderingen af det danske samfund. For at bruge DiFonzo & Bordia's begreber kan kildernes sense-making'-proces således anses som et udtryk for videreførelsen af islamofobisk retorik ved brug af replacement-teoriens forudbestemte fjendebilleder, der re-produceres og tilpasses en dansk kontekst. Som Bangstad (2016) gør opmærksom på, er det vigtigt, at skelne mellem islamofobi som værende en holdningsbaseret, negativt syn på muslimer

islam og islamofobi som en social praksis. Kildernes re-produktion og re-cirkulering af negative rygter om muslimer kan dog opfattes som en social ekskluderende praksis, for så vidt rygtedannelses-processen mellem sociale aktører i sig selv udgør en social, diskursiv praksis. Af den grund kan det siges, at Generation Identitær og Pia Kjærsgaards diskussion og fortolkning af *The Great Replacement* inden for rygteoriens rammer er udtryk for en 'collective threat-managing'-funktion, der som konsekvens vil føre til re-cirkulering af negative rygter og muslimer og dermed til en større udbredelse islamofobi i Danmark.

11. Diskussion og afrunding

Undersøgelsen store udfordring har hovedsageligt omfattet definitions, afgrænsning og operationaliserings-spørgsmål i forhold til en videnskabelig undersøgelse af konspirations teorier og islamofobi. Det har derfor været nødvendigt, at lave en skarp afgrænsning af islamofobi og- konspirations-definitioner, for at kunne kvalificere disse koncepter til genstand for en videnskabelig undersøgelse. I den bredere religionsforskning har en udbredt løsning på denne udfordring været, at anskue konspirationsteorier 'som' noget andet ved, at anskue konspirationsteorier gennem en teoretisk linse der før var blevet anvendt indenfor religionsvidenskabelig forskning. Hvor denne undersøgelse har anskuet konspirationsteorier gennem DiFonzo & Bordia's rygteori, har Bezalel (2021) eksempelvis undersøgt konspirationsteori gennem begrebet 'blik', som indebærer: "meaningful if unfalsifiable beliefs about the world around us." (Bezalel 2021, s. 684). Bezalal argumenterer i sin undersøgelse for, at religiøse overbevisninger kan være gavnlige for forståelsen af konspirationsteoretiske verdenssyn, fordi begge meningssystemer indeholder elementer af tvetydighed og verificerbarhed (Bezalel 2021). Anskuelsen af konspirationsteorier 'som' religion er et ydermere et særegent forskningsområde der behandler måden hvorpå konspirationsteorier forklarer sammenhænge samt hvilken funktion disse forklaringer har i en samfundsmæssig sammenhæng (Robertsen et. al 2018). Konklusionerne fra en undersøgelse omkring konspirationsteorier og islamofobi vil derfor bære præg af, hvilke operationaliseringer der er blevet anvendt i en given undersøgelse. Denne undersøgelse forsøger af den grund ikke at give et endeligt svar på, hvordan konspirationsteoretiske narrativer er udslagsgivende for tilstedeværelsen af islamofobi i Danmark. I stedet indskriver denne undersøgelse i et bredere felt af religionsforskning omkring

konspirationsteorier, som angriber emnefeltet fra forskellige metodiske og teoretiske vinkler. Derudover har målet med denne undersøgelse været, at belyse hvordan konspirationsteorier omtales anvendes i etablerede, danske medier, som konsekvens af en forskydelse af islamofobiske tanker fra radikale højrefløjspartier i 1980'erne til en nutidig 'mainstream' af disse narrativer: "Islamophobia, like interwar anti-Semitism, seems to have become so widely normalized because it has mined deeply held beliefs and activated fears located well within the so-called political and societal mainstream" (Kallis 2018 s.14). Denne undersøgelse peger, i tråd med Kallis (2018) på, at spredningen af konspirationsteoretiske narrativer, hvad man kan kalde 'konspirationsteoretisk intertekstualitet', til en hvis grad er afhængig af aktivering af nationalt- og lokalt bestemte trusselsopfattelser. Denne undersøgelse konkluderer dermed, at produktionen og re-produktion af replacement-klingende udtalelser kan siges at medføre en udbredelse af islamofobi i Danmark. For så vidt Generation Identitær og Pia Kjærsgaards brug af replacement-teoriens opfattes som en rygtedannelse - og dermed en social, diskursiv praksis - kan islamofobi siges at være bi-produktet af kildernes 'collective sense-making'-proces. Kildernes rygtesprednings-proces er afhængig af fjendebilleder fra den overordnede replacement-teori, men bliver derudover forstærket gennem en tilpasning af konspirationsteorien til danske forhold. Kildernes gensidige ligheder i kontekst, funktion og indhold kan ligeledes siges at være udtryk for en transmission af replacement-teorien, der er tilpasset danske forhold.

Litteraturliste

Astapova, Bergmann, E., Dyrendal, A., Rabo, A., Rasmussen, K. G., Thórisdóttir, H., & Önnersfors, A
2020 Conspiracy Theories and the Nordic Countries. Taylor & Francis Group.

Bangstad.

2016 Islamophobia: What's in a Name? *Journal of Muslims in Europe*, 5(2), 145–169.

Barkun

2013 A culture of conspiracy apocalyptic visions in contemporary America (2nd ed.). University of California Press

Bergmann, E.

2021 'The Eurabia Conspiracy Theory' I: Önnersfors, A. & Krouwel, A. (2021). *Europe, continent of conspiracies : conspiracy theories in and about Europe*. Routledge.

Bezalel GY

2021 Conspiracy Theories and Religion: Reframing Conspiracy Theories as Bliks. *Episteme* 18, 674–692

Bracke, & Hernández Aguilar, L.

2020 "They love death as we love life": The "Muslim Question" and the biopolitics of replacement. *The British Journal of Sociology*, 71(4), 680–701

Ciftci.

2012 Islamophobia and Threat Perceptions: Explaining Anti-Muslim Sentiment in the West. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 32(3), 293–309.

Christensen, H. R., & Kühle, L.

2022 Den nye islamdebat: Generation Identitærs ideer og metoder. *Økonomi & Politik*, 95(1), 58-72.

DiFonzo, N., & Bordia, P.

2007a Rumor, gossip, and urban legends. *Diogenes* 213, 54(1). 19-35.

2007b Rumor Transmission. I: R. F. Baumeister & K., D. Vohs (Eds.), *Encyclopedia of Social Psychology*. [pp. 771-773]. Thousand Oaks, CA: Sage

Dyrendal, A. Aspren, E. G Robertson, D

2018a Conspiracy Theories and the Study of Religion(s): What We are Talking about, and Why is it Important. *Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion*. Boston: Brill

Frydenlund, I.

2018 Buddhist Islamophobia: Actors, Tropes, Context. I: Dyrendal, A, G. Robertson, D. og Aspren, E. eds. *Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion*. Boston: Brill

Kallis

2018 “The Radical Right and Islamophobia” in *The Oxford Handbook of the Radical Right*, ed. Jens Rydgren. Oxford Handbooks Online.

Robertson, D. Aspren, E., & Dyrendal, A.

2018 Introducing the Field: Conspiracy Theory in, about, and as Religion. In *Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion* (Vol. 17, pp. 1–18)

Runnymede Trust

1997 Islamophobia: A Challenge for Us All, London: Runnymede.

Widfeldt

2015 Denmark: from Glistrup to Dahl. In *Extreme Right Parties in Scandinavia* (pp. 137–183).

Hjemmsider

Dansk Folkeparti

1997 Partiprogram. <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/dansk-folkeparti-principprogram-1997>. Sidst set: 3/6-2022

Kjærsgaard, P.

2020 Hverdagsjihad er et resultat af den stigende befolkningsudskiftning. *Jyllands-Posten*. <https://jyllands-posten.dk/debat/breve/ECE11898153/hverdagsjihad-er-et-resultat-af-den-stigendebefolkningsudskiftning/>. Sidst set: 3/6-2022

Nordentoft, D. & Grann Johansen, C.

2021 Generation Identitær: Bekymringen for befolkningsudskiftning i Danmark er ikke en konspirationsteori. *Information*.

<https://www.information.dk/debat/2021/07/generation-identitaer-bekymringen-befolkningsudskiftning-danmark-konspirationsteori>. Sidst set: 3/6-2022

Generation Identitær

2018 Remigration – Hvad betyder det egentlig?. <https://identitaer.dk/2018/remigration-hvad-betyder-det-egentlig>. Sidst set: 3/6-2022

Pew Research Centre

2017 'Europe's Growing Muslim Population', Pew Research Center, 29 November 2019, <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-mus>

lim-population/. sidst set: 3/6-2022